

Responsabilizare socială prin oferte diversificate de formare

Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr. hab., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova
Maia ȘEVCIUC, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova

Rezumat: *Articolul propune o prezentare analitică a unui program nou pentru studiile de masterat de la Universitatea de Stat din Moldova – Consiliere educațională și spirituală. Programul de studii include cursuri din psihologie, pedagogie și spiritualitate creștină, adaptate la necesitățile de profesionalizare în domeniul consilierii. Sînt parcurse competențele generale și specifice, ca finalități ale programului, dar și esența obiectivelor și conținuturilor recomandate la cursurile de bază. Se expun principiile și standardele de etică profesională promovate de toți titularii de curs, insistîndu-se asupra teismului, imperativului și utilitarismului moral și justiției sociale. În încheiere se oferă lista integrală a programelor de master de la această instituție.*

Abstract: *This paper proposes an analytical presentation of a new program for Master studies at the State University of Moldova – Educational and spiritual counseling. The program includes courses in psychology, pedagogy and Christian spirituality adapted to the need for professional training in counseling. General and specific skills are taken as the outputs, and core objectives and core content courses recommended are presented. In laying down the principles and standards of professional ethics promoted by all holders of course, insisted on the theism, moral imperative and utilitarianism and social justice. Finally it gives the full list of master programs at this institution.*

Keywords: *educational and spiritual counseling, masters course, master of professionalization, spiritual counselor, Christian moral value, professional skills.*

În anul curent de studii, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației de la Universitatea de Stat din Moldova (USM) a lansat un program nou pentru studiile de masterat, cu caracter inovativ în contextul învățămîntului superior din R.Moldova: *Consiliere educațională și spirituală*. Pe cît de atractivă și originală este oferta pe piața muncii, pe atît de necesare și utile sînt serviciile de consiliere pentru populația de diferită vîrstă. Programul de studii include cursuri din psihologie, pedagogie și spiritualitate creștină: *Metodologia cercetării și statistica aplicată în științele educației, Educația și formarea personalității, Istoria și filozofia educației creștine, Pedagogia socială, Teorii psihologice ale personalității, Consilierea familiei: adulți și copii, Psihodiagnostic educațional, Didactica educației moral-spirituale și a religiei, Învățătura și morală creștină, Modele educaționale în creștinism, Consiliere educațională și spiritual-creștină, Leadership spiritual, Consiliere în situații de criză, Psihopedagogia comportamentului deviant*.

Creșterea numărului de eșecuri și abandonuri școlare, de comportamente delicvente sau nesănătoase, de tulburări emoționale în rîndul persoanelor de diferite vîrste reprezintă indicatori ai faptului că școala de la toate nivelurile trebuie să facă mult mai mult în această direcție. Pentru a răspunde nevoilor reale și fundamentale, vom facilita cunoașterea de sine și respectul de sine, comunicarea și relaționarea armonioasă cu ceilalți (inclusiv rezistența la presiunile negative ale grupului), vom promova tehnici de învățare eficientă și creativă,

vom cultiva abilități de luare a deciziilor și de rezolvare de probleme etc. Formarea unui stil de viață sănătos, integrarea sexualității în maturarea emoțională, controlul stresului, dobîndirea de repere în orientarea școlară și profesională sînt condiții esențiale pentru dezvoltarea armonioasă a personalității, la care contribuie programul dat [Cf. 1].

Programul de studii universitare de masterat este orientat spre specificul profesionalizării, în sensul dobîndirii de competențe profesionale în domeniul consilierii psihopedagogice a persoanelor de diverse categorii de vîrstă din perspectiva axiologică creștină, pe de o parte, dar și a predării educației moral-spirituale și a religiei la diferite niveluri ale învățămîntului preuniversitar și universitar, pe de altă parte.

Fiind etapa superioară de pregătire profesională, acest masterat răspunde atît solicitărilor de aprofundare a cunoștințelor psihopedagogice ale absolvenților primului nivel de formare profesională universitară, cît și nevoii de creare a unei noi atitudini morale, de asanare a vieții în societatea bazată pe cunoaștere, unde o atenție deosebită trebuie acordată valorilor spirituale autohtone, valori care participă la configurarea spațiului cultural-religios european.

Organizarea unui masterat în domeniul educației creștine valorifică dimensiunea axiologică a acesteia, cu racordare la cerințe de ordin politic și moral la nivel național. Programul dat presupune adaptarea conținutului demersului didactic la cerințele procesului Bologna, aprofundarea cunoștințelor generale de pedagogie și

de psihologie națională și universală cu aplicabilitate practică, studierea și înțelegerea deplină a diversității patrimoniului spiritual.

Ideea deschiderii unui asemenea program de masterat îi aparține preotului Octavian Moșin, dr. lect. univ., care împărtășește convingerea lui Grigorie de Nasianz: “Formarea omului – cea mai instabilă și cea mai complicată ființă – este arta artelor.” [Apud 8, p. 2].

Personalul didactic implicat în desfășurarea programului în cauză este capabil să asigure o orientare multidirecțională a tinerilor în sistemul de învățământ, într-un demers educațional global, integrator, realizat cu profesionalism și responsabilitate.

Printre cele mai importante abilități ale consilierului, care se vor dezvolta pe parcursul studiilor de masterat, sînt: ascultare activă, observare critică, empatie, răbdare, sensibilitate, sprijinirea emoțională a clienților și încurajarea acestora de a-și exprima trăirile, respect, deschidere, toleranță, flexibilitate, acceptare pozitivă necondiționată, orientare spre propria dezvoltare și a celorlalți, prezență de spirit și înțelegerea diversității etc.

Competențele generale ce se vor forma pe parcursul celor doi ani de studii includ: cunoașterea fundamentelor științelor educației, a tendințelor dezvoltării sistemului educațional pe plan național și internațional; manifestarea gândirii complexe și critice; colaborarea, cooperarea și stabilirea relațiilor efective cu piața muncii; comunicarea eficientă în plan profesional; aplicarea tehnologiilor informaționale în contexte educaționale diverse; promovarea principiilor morale și general umane, a valorilor eticii profesionale; realizarea cercetărilor științifice aplicative; promovarea multiculturalității și a interculturalității spirituale; elaborarea/adaptarea proiectelor de schimbare și implementare a inovațiilor; consilierea educațională și spirituală etc.

Dintre *competențele specifice* necesare de format viitorilor consilieri spirituali/psihopedagogi/profesori de religie și educație moral-spirituală se remarcă: cunoașterea și înțelegerea problematicii educației creștine; proiectarea, realizarea și evaluarea activităților educaționale creștine; consilierea psihopedagogică din perspectiva valorilor creștine; trăirea și promovarea valorilor creștine în viața cotidiană; managementul educației creștine în context instituțional; asistență psihopedagogică a slujitorilor și enoriașilor din biserică; elaborarea de programe școlare de religie (oficiale și opționale) și de curricula de cateheză pentru diferite categorii de vîrstă; organizarea activităților educative/didactice religioase, în manieră interdisciplinară; organizarea timpului liber al copiilor și tinerilor; evaluarea manualelor școlare și a auxiliarelor didactice din perspectiva axiologiei creștine; organizarea și desfășurarea de cercetări pedagogice etc.

Absolvenții vor avea diverse posibilități de angajare în calitate de: consilier (școlar, parental și familial, în probleme spirituale); psihopedagog, profesor de educație moral-spirituală și de religie; consultant în problema educației creștine; asistent didactic în activitatea bisericii etc.

După cum afirmă M. Deietrich, “psihoterapia și consilierea trebuie să fie materii ușor de învățat” [5, p.10], iar specialistul bine format ia în considerație perspectiva beneficiarului, îi respectă personalitatea; identifică problema și pune un diagnostic clar; dă dovadă de flexibilitate, creativitate, originalitate, înțelegere; integrează beneficiarul în mod intens în procesul de autocunoaștere și autotransformare, fără a neglija dimensiunea religioasă, care creează un context de încredere reciprocă [Ibidem, p. 11].

Consilierea psihopedagogică, în calitate de componentă esențială a formării personalității umane, presupune demersuri educațional-formative centrate pe valorificarea capacităților și a disponibilităților individuale ale persoanei, menită să faciliteze învățarea unor deprinderi care să îi permită adaptarea permanentă, printr-o schimbare evolutivă, la solicitările realității. Sarcina esențială a consilierului educațional nu este de a instrui, ci, mai degrabă, de a sprijini oamenii să se ajute singuri, pentru a-și rezolva problemele și a-și asigura dezvoltarea. Așadar, consilierul nu are sfaturi dinainte stabilite, al căror succes ar fi garantat necondiționat, ci, dimpotrivă, în funcție de *n* situații, pe parcursul consilierii ca atare, ajută persoana să găsească soluția cea mai bună pentru propriile probleme. Perspectiva psihologiei umaniste privind dezvoltarea personalității este valorificată și integrată de procesul de consiliere educațională și spirituală, implicarea conștientă, activă și responsabilă în autodezvoltarea Eu-lui și a propriei personalități fiind considerate elemente de bază ale schimbării evolutiv-adaptative a individului. Conștientizarea de către fiecare persoană a propriilor capacități și disponibilități, cultivarea dorinței și a voinței de a se manifesta liber, autonom sînt condiții esențiale ale trăirii unei vieți pline de sens, însoțită de sentimentul autoîmplinirii [6, pp. 15-16].

Masteranzii programului în cauză studiază, în contextul specialității alese, cele trei orientări tematice ale consilierii și psihoterapiei: psihodinamică, comportamentală și experiențială.

Palmaresul disciplinelor universitare este fundamentat de cursul de *Metodologia cercetării și statistica aplicată în științele educației* (titulari: dr. conf. univ. Maia Șevciuc și Ion Spinei). Formarea specialiștilor în psihologie și pedagogie, în condițiile unor schimbări socioeconomice, solicită un nou profil de competență, un nou tip de profesionist din perspectiva dezvoltării

competențelor de cercetare științifică în acest domeniu. Ca tip special de cercetare științifică, cercetarea psihologică și pedagogică tinde spre o explicație și o înțelegere a proceselor psihice și a activității de educație. Din perspectiva postmodernă, cercetarea psihopedagogică reprezintă o activitate de investigare a sistemului și a procesului de învățămînt proiectat și realizat în mod deosebit pentru reglarea/autoreglarea acțiunii educaționale în contextul unor abordări intra-, inter- și transdisciplinare, deschise în direcția perfecționării și autoperfecționării permanente a subiectului și a obiectului educației.

Un curs important pentru edificarea unei cariere educaționale de succes este *Educația și formarea personalității* (titular: dr. conf. univ. Ludmila Darii), derivat din necesitatea formării competențelor profesionale în vederea organizării procesului educațional în context formal, nonformal și informal. Scopul principal al acestuia este de a contribui la formarea specialistului de înaltă calificare în domeniu, ceea ce implică buna cunoaștere a bazei conceptuale a actului educațional, necesitatea formării comportamentului celui educat conform rigorilor noilor condiții sociale. Elaborarea cursului a fost realizată în baza unui sistem de principii și criterii de natură pedagogică, psihologică, logică, axiologică și ergonomică. Curriculumul cuprinde problemele fundamentale ale educației generațiilor de azi, dar și domenii particulare – educația intelectuală, educația morală, educația tehnologică, educația estetică, educația fizică, și cele ale noilor educații – educația pentru toleranță, educația pentru familie, educația pentru sănătate/educația sanitară modernă, educația pentru democrație, educația pentru timpul liber, educația pentru schimbare și dezvoltare, educația pentru comunicare și mass-media, educația interculturală etc. O atenție aparte este acordată noțiunii de *autoeducație*. Practicile de autoeducație sînt analizate atît prin raportare la vîrsta școlarității, ca acțiuni complementare educației formale, cît și la preocupările vîrstei adulte. Conținutul cursului permite explorarea de către studenți a extensiunii conceptului, a practicilor de educație permanentă și a principiilor de organizare și structurare a programelor aferente. Principiul esențial de constituire a cursului rezidă în îmbinarea caracterului informativ și a celui formativ în realizarea interdisciplinarității [Cf. 4, 7].

Cursul de *Istorie și filozofie a educației creștine* (titular: dr. hab. conf. univ. Viorica Goras-Postică) are ca obiective principale formarea orizontului de cultură generală, bazat pe valorile creștine, pe de o parte, și aprofundarea/lărgirea culturii pedagogice și filozofice, pe de altă parte. Cursul este oportun și pentru că studenții vor face și hermeneutica textului scripturistic, iar hermeneutica biblică, paralel cu exegeza biblică,

alcătuiesc obiectul de interpretare a Bibliei ca monument de literatură și civilizație. Lectura analitică și dezbaterile celor mai importante evenimente/personaje din cele 66 de cărți ale Vechiului și ale Noului Testament este modalitatea de bază în organizarea didactică a cursului, contribuind la formarea de competențe profesionale. Un accent deosebit se pune pe învățarea prin cooperare și instruirea reciprocă, imperative ale educației pentru o societate deschisă. Activitățile se construiesc și pe prezentări esențializate și rezumative ale narațiunilor biblice, cu interpretări din perspective creștine generale/interconfesionale [Cf. 2], pe cultivarea sentimentului de acceptare a diverselor confesiuni, de toleranță religioasă cu evidențierea aspectelor esențiale care ne unesc și a celor extrabiblice care ne fac diferiți. Întrebările-cheie în abordarea Cuvîntului lui Dumnezeu sînt: Ce spune scriptura? Care a fost contextul? Ce este actual și de valoare deosebită pentru creștinii de astăzi? Educația creștină cu tezaurul ei de veacuri se realizează pornind de la textul biblic și de la etica promovată de acesta. Un spațiu aparte în aria de conținuturi recomandate este ocupat de învățăturile sfinților părinți ai bisericii ortodoxe, dar și ale altor personalități notorii din întreaga civilizație creștină.

Cursul de *Consiliere a familiei: adulți și copii* (titular: dr. hab. prof. univ. Larisa Cuznețov) are în centrul atenției activitatea de consiliere psihopedagogică, care presupune un demers educațional-formativ centrat pe valorificarea capacităților și a disponibilităților individuale ale persoanei. Ea are menirea să faciliteze învățarea unor competențe care îi vor asigura persoanei adaptarea permanentă la solicitările realității printr-o schimbare evolutivă. În contextul consilierii parentale, se valorifică ambele dimensiuni ale consilierii psihopedagogice: consilierea psihologică și consilierea pedagogică, deoarece problemele cu care se confruntă adulții, realizînd unul dintre cele mai importante roluri sociale, cel de părinți, presupun posedarea unui ansamblu de competențe care i-ar face eficienți în această calitate [Cf. 3]. Oportunitatea cursului derivă din necesitatea formării competențelor profesionale de educație și consiliere a părinților și copiilor, fiind întemeiat pe elucidarea conceptelor, teoriilor, principiilor și a tehnologiilor din psihologie, pedagogie, consiliere psihopedagogică.

Disciplina *Psihodiagnostic educațional* (titular: dr. hab. prof. univ. Carolina Platon) face parte din grupul de obiecte ce urmăresc pregătirea metodologică necesară viitorilor specialiști din domeniul educațional. Avînd în vedere ansamblul pregătirii metodologice (generale, experimentale, educaționale etc.), cursul are ca obiectiv formarea masteranzilor pentru cunoașterea, aplicarea și interpretarea rezultatelor diverselor metode de psihodiagnostic, cu accent pe metoda testelor (căreia i se acordă

cea mai mare parte a timpului alocat disciplinei). După o prezentare a problemelor generale (aparitie, dezvoltare) și o clarificare a caracteristicilor și a proprietăților metodelor de psihodiagnostic, cursul se axează pe regruparea și prezentarea categoriilor de teste utilizate în domeniul educațional, în general, și în cel familial, în particular. Fără a intenționa o epuizare a acestora, având în vedere atât varietatea, cât și numărul lor, disciplina prezintă diverse abordări, clasificări, dar și informații privind specificul aplicării practice a diverselor tehnici, servind, astfel, drept suport în formarea teoretică a masteranzilor, dar și în pregătirea lor practică.

Disciplina *Consilierea în situații de criză* (titular: lector univ. Ina Triboi) oferă fundamentele care permit abordarea, înțelegerea și practicarea corectă a intervenției în asemenea contexte. Aspectele teoretice oferă studenților o perspectivă coerentă asupra psihologiei crizei și situațiilor de criză, iar aspectele practice sînt dedicate însușirii principalelor metode și tehnici de intervenție în diferite situații de criză. Familiarizarea și implementarea competență a metodelor de intervenție în situații de criză asigură oferirea unor servicii de calitate persoanelor cu probleme/traume psihologice și comportamentale. Pornind de la esența teoriei curriculare și modelul de predare-învățare a disciplinei, curriculumul dat este orientat spre înțelegerea crizei și a situațiilor de criză; spre cunoașterea tipurilor de situații și reacții la criză; creează studenților oportunitatea de a identifica și a utiliza metode de intervenție și de consiliere prin care se poate asigura eficiența ieșirii din criză și din situații de acest tip.

Încheiem parcurgerea analitică a cadrului conceptual al cursurilor predate cu disciplina *Leadership spiritual*, care promovează formarea de competențe manageriale, de comunicare, de administrare, de proiectare a carierei de lider și a planului de dezvoltare a instituțiilor pe care le reprezintă din perspectivă antreprenorială și emoțională. Obiectivele cursului presupun asimilarea, analiza, sinteza și evaluarea cunoștințelor privind: conceptul de *leadership*; diverse perspective de abordare a leadershipului; contextul biblic al dezvoltării leadershipului; relevanța învățăturilor scripturistice, a sfinților părinți pentru lideri, pe de o parte, și aplicarea/integrarea capacităților și a atitudinilor privind exersarea, proiectarea și dezvoltarea carierei de lider spiritual; proiectarea și desfășurarea trainingului; managementul participativ, al performanței, al timpului, al comunicării; toleranța spirituală și atitudinea civică și comunitară activă etc.

Dintre principiile și standardele de etică profesională, promovate de acest program de profesionalizare a consilierilor, atestăm ca prioritar principiul teismului, conform căruia, prin credința și faptele lor, oamenii trebuie să-l mulțumească pe Dumnezeu și să acționeze

potrivit voinței acestuia. Principiul imperativului moral susține că ceea ce este bine, adevărat și frumos urmează a fi raportat la toate activitățile, în toate situațiile. Adevărul și binele trebuie să triumfe oriunde și oricînd. Alte principii relevante mai sînt: utilitarismul moral, egoismul etic, intuiționismul moral și justiția socială. Valorile morale creștine completează aceste principii inclusiv cu respectul și grija față de om, cu asigurarea libertății și eliminării oricărui discriminări, a securității și demnității [6, p. 297].

În final, accentuăm importanța valorilor promovate de programul de masterat *Consiliere educațională și spirituală* și invităm cadrele didactice și manageriale, alte persoane interesate de domeniul pedagogic și spiritual să cerceteze oferta dată și să ia decizii în cunoștință de cauză în legătură cu noile provocări de profesionalizare educațională. Or, documentele actuale de politici, inclusiv Strategia sectorială *Educația 2020* și *Curriculumul de dirigenție*, reclamă profilul dat de specialitate ca unul necesar și relevant pentru fiecare actant al procesului educațional.

Alte programe de masterat oferite de Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației de la USM sînt: *Psihologia comunicării și a resurselor umane*; *Psihologia clinică*; *Psihologia sportului*; *Psihologia educațională*; *Psihologia social-politică și relații interculturale*; *Psihologia muncii și organizațională*; *Psihopedagogia învățămîntului superior*; *Management educațional*; *Psihopedagogia comportamentului deviant*; *Consiliere pentru probleme de familie*; *Educație sindicală*; *Formarea formatorilor*.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Băban A. (coord.). Consiliere educațională. Cluj-Napoca: Psinet, 2001.
2. Cucuș C. Educație religioasă. Iași: Polirom, 2001.
3. Cuznețov L. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. Chișinău: CEP USM, 2008.
4. Dafinoiu I. Elemente de psihoterapie integrativă. Iași: Polirom, 2000.
5. Dieterich M. Esența consilierii. 10 principii pentru o consiliere și o psihoterapie holistică. Oradea: Societatea Biblică din România, 2010.
6. Dumitru I. Al. Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice. Iași: Polirom, 2008.
7. Gardner H. Mentea disciplinată. Educația pe care o merită orice copil, dincolo de informații și teste standardizate. București: Sigma, 2005.
8. Mîndăcanu V., Scheau I., Opreș D. (coord.). Educația din perspectiva valorilor. Idei, concepte, modele. Cluj-Napoca: EIKON, 2013.